

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

KAPCSOLATBAN A DÖNTVÉNYEK GYŰJTEMÉNYÉVEL.

SZERKESZTŐSÉG:

Zöldfa-utca 31-ik szám.

Megjelen minden pénteken.

KIADÓ-HIVATAL:

Egyetem-utca 4-ik szám.

Előfizetési díj: félévre ... 6 frt
negyedévre ... 3

A megrendelések a kiadó-hivatalhoz intézendők. — A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába.

Tartalom: Jogállam és közigazgatás. — A védelem tévedéseiről. FARKAS LAJOS komáromi kir. törvényszéki bírótól. — Jogirodalom: A magyar házassági vagyoni jog. Irta dr. Jancsó György pestvidéki kir. törvényszéki bír. Második javított kiadás. SZTEHLO KORNÉL budapesti ügyvédttől. — *Törvénykezési Szemle*: A széosztandó kir. táblák helyiségeiről. Dr. FISCHER LAJOS kolozsvári ügyvédttől. — Külföldi judikatura. Közli: Dr. HERZ BERTALAN budapesti ügyvéd. — Különfélék. — Nemzetközi Szemle. — Irtások.

Melléklet: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. ítélő tábla határozatai. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

«Jogállam és közigazgatás.»

E cím alatt a Magyar Közigazgatás utolsó száma egy elég keserű hangon tartott támadást intéz a kir. Curia ellen. A támadás oka a kir. Curia két, az utóbbi időben kelt és lapunkban közölt határozata, melyek mindketteje a szerény szabadságnak közigazgatási hatóság által elkövetett megsértését mondta ki büntetendőnek. A Magyar Közigazgatás ezen határozatokban «a közigazgatási hatóságoknak az őket létfeltételekként megillető jogosítványoktól való célzatos megfosztását látja» és ezek ellen a jogállam eszménye nevében tiltakozik. Nem akarunk itt részletes polemikába bocsátkozni a Magyar Közigazgatás érvelésével, mely a kir. curiai határozatok helytelenségét in concreto igyekszik kimutatni, mert hiszen e végre nem tehetnénk egyebet, mint hogy az illető határozatoknak valóban mesteri indokolását ide iktassuk. De másrésztől mi viszont nem hallgathatjuk el tiltakozásunkat a Magyar Közigazgatás álláspontjával szemben.

Alig fog ember akadni, a ki a mi viszonyaink helyes ecsetelésének fogja találni azt a képet, melyet a Magyar Közigazgatás ad, midőn azt mondja, «hogy a bíróságok «tulkapásai» miatt «rendőrhatalóságaink feje felett egy hajszálon függ a Damokleskard s a ki nem akarja hivatali állását, polgári becsületét, személyes szabadságát könnyelműen kockára tenni: rokonának jogtalan támadás ellen törvényszerűen megvédelmezésétől, a vádlott elővezetésének valaha elrendelésétől, rendelkezéseiben még csak sajtóhiba elkövetésétől is a leggondosabban óvakodjék.»

Annyira megszoktuk azt, hogy közigazgatási hatóságaink a személyes szabadságot semmibe se veszik, hogy talán kibékülnénk avval is, ha egyszer ezek ellen valóban elrendeltetnék olyan állapot, a milyent a Magyar Közigazgatás fest. Hisz alig olvasunk egyebet az illető hirlapi rovatokban, mint csendőri kintzásokat.

A Magyar Közigazgatás a cikkben azon reményének ad kifejezést, hogy a rendőri eljárás törvényi szabályozására minél előbb rákerül a sor. A kívánsághoz mi is csatlakozunk, de a reményben, sajnos, nem osztozunk. Ha csak félszáz évvel ezelőtt fordul elő a közigazgatási hivatalnokok megbüntetése, mint a hányszor ők megsértik a személyes szabadságot, akkor mi is remélnők, hogy hamar létrejönne egy törvény az eljárás rendezéséről, mert a jogállamnak az a felfogása, a mi Magyar Közigazgatás cikkén átvonul, épen abban különbözik a jogállam igazi fogalmától, hogy a törvényeket a hivatalnokok, nem pedig a polgárok igényeihez képest alkotja meg. Minthogy azonban a hivatalnokok helyzete nálunk távolról sem oly setét, mint a Magyar Köz-

igazgatás festi, nem merjük egyhamar remélni annak a szükséges törvénynek létrejövetelét. Ha azonban mégis létrejönne az a törvény, akkor egész biztosan merjük hinni, hogy az nem a hivatalnokoknak *mai* eljárási módját fogja törvénybe iktatni, mint ezt a Magyar Közigazgatás óhajtani látszik.

A Magyar Közigazgatás a jogállam alapján állónak hiszi magát, mikor a curiai határozatokat megtámadja. Ezen felfogással szemben érvelni alig lehetséges. Bizonyos az, hogy a jogállamban nem csak a magánügyet, hanem a hivatalnokot sem szabad ok nélkül börtönbe vetni, és így, ha a kir. Curia az itt szóban forgó esetekben valóban igazságtalanul ítélte volna, sérelmet követett volna el ezen értelemben a jogállam eszméje ellen is. De a jogállam eszméje egyebet jelent esetleges egyes igazságtalanságok elleni küzdelemnél. A jogállam eszméje az intézmények egy egész rendszerét jelenti, melyekért azonban a jelen esetben nem a Magyar Közigazgatás küzd, hanem a kir. Curia. Felesleges itt elsorolnunk, hogy mik azok az intézmények, melyekért azoknak, kik nálunk a jogállamot akarják, küzdeniök kell, de ha a Magyar Közigazgatás azt hiszi, hogy ezek közt a *rendőrségi hivatalnokok* személyes szabadságának hatályos védelme az *első sorban* áll, akkor oly fogalmáért harcol a jogállamnak, mely előttünk teljesen idegen, és melylyel mi, a kik szintén a jogállam létesítésére vélünk törekedni, semmi közösségben nem állunk.

A kir. Curia a kérdéses két határozatban, mint ez különben már számos fontos esetben történt, valóban a jogállam eszméjét igyekszik megvalósítani, és hogy ily határozatokra mily nagy szükség van, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy e kérdést illetőleg a Magyar Közigazgatásban ily meglepő nézetek tudtak utat találni.

A védelem tévedéseiről.

E lapok f. é. 15. számában bünvádi eljárásunk eltéréseiről irt észrevételeim dr. Friedmann Bernát urnak kínálózkodó alkalmul szolgáltak, hogy a temesvári lotto-per védelméről mellékesen használt megjegyzéseim ellen ugyanezen lapok 16. számában az ottani védelem álláspontjának igazolására vállalkozzék.

Eltelkintve attól, hogy a védelem *tulkapásai* és *féktelenségei* címén használt jelzőket legkevésbé állhatott szándékomban dr. Friedmann Bernát urnak védelmi eljárására vonatkoztatni, vitázó cikkének hatása alatt éreznem kellett azon kényszerűséget, a mi kötelességemmé teszi, hogy ezuttal a gáncsolt kifejezéseknek bővebb magyarázatába bocsátkozzam.

Hogy mit értettem a védelem *tulkapásai* és *féktelenségei* alatt, a tekintetben még a sorok között olvasni akaró se képes egyebet kibetűzni, mint a védelemnek olyan irányu alakulatát, mely azon mederben tovább fejlesztve, ha a megfelelő birói korlátozásban nem részesül, úgy fellépésével annak látszatát igyekszik nyújtani, mintha csak az aláírni célzott birósági tekintély romjain akarná szerepét betöltve látni.

A védelemnek fellépési modora volt az, a min mint biró és jogász egyaránt megütköztem. S a mit nem tesz meg-

engedhetővé a védelem által vitatott alaki igazság szabványainak bármily flagrants megsértése.

Visszatetszést szült bennem a szereplésnek azon félreismerhetlen jelensége, melynek a politikai élet ádáz harczaiban megillető uralmát a bíróság termeiből kiküszöbölve óhajtanám látni.

Nincs ok miért tagadnom, hogy a védelem ily alakulatától a bírósági tekintély megalázását és sülyedését féltem első sorban. S nem azon *magyar királyi tekintély* megóvása lebeg szemeim előtt, a mit czikkiró ur a gunyolódásnak kétélü pallosával jónak látott kihegyezni.

A «magyar királyi tekintély» és a bíróság tekintélye két különböző jogfogalom.

Az előbbi, ha czikkiró ur és vele mások előtt komikus színben tűnik is fel, ezt talán még érhetőnek találhatom.

Jellemzi közviszonyainknak azon felcsigázott fogalmi körét, mely a bírói kar szerény javadalmazását szemben a reá ruházott hatalmi körrel, a gunynak hasonló fegyverével szereti ócsárolni.

De az utóbbi, vagyis a bíróság tekintélyének megóvása alatt valami egyebet is kell értelmeznünk.

Értenünk kell a védelmet vezérlő azon motívumoknak összefoglalóját, mely a bíróságok tekintélyének piedestáljára helyezkedve, szívvvel és lélekkel meggyőzően hirdethesse, hogy bíróságaink eljárásában kivétel nélkül csakis az igazságszolgáltatás magasztosságába vetett hitnek éltető eleme él és nyilatkozik.

S mert a védelemnek hivatását csakis ily alakban képzelhetem, egyuttal megragadom ez alkalmat, hogy a jogéletünknek felszínén imbolygó árnyképek közül a védelemnek azon sajátságos irányzatával foglalkozzam, mely a vizsgáló bírót mint a védelem támadásainak *alkalmas céltábláját* állítva előtérbe, *jónak és helyesnek* fogad el minden eszközt, a mit minden legalis ok hiányában a védelmi cél érdekeinek szolgálatában állónak hisz.

Hogy judikaturánkban tényleg ily irányzat vált uralkodóvá, kétségbe nem vonható, ha a közelmúlt napokban megéjtett bűnügyi főtárgyalások tapasztalatait idézzük emlékünkebe. Láttuk ezt különösen a hirhedt lotto-bünper főtárgyalásánál is.

Hol a vizsgáló bíró személye ellen szórt vádak özöne, miket a védelem mint applikábilis támadási módszert aknázott ki, részben hálás talajra talált.

A közönségnek egy nagy részét, azon részét tudniillik, mely kizárólag az elhangzott szavak hatása alatt áll, a védelemnek sikerült jóformán meggyőzőnie, hogy azon bünper vizsgálatánál a vizsgáló bíró mennyi mindenféle horrendum törvényteleniséget követett el.

Nem lehet célunk az ott elhangzott vádak természetével foglalkozni, azokat elemezve, védelemben részesíteni.

Csak konstatáljuk, hogy legujabban a védelem hasonló chikanirozó eljárásának nem csupán a fővárosi, hanem a vidéki bíróságoknál is mindinkább szaporodó jelenségeit találjuk fel.

Ez eljárás első sorban céljául tüzi ki, hogy a bünvádi per előkészítő közege által nagy gonddal és fáradsággal összegyűjtött vizsgálat egész anyagát halomra döntse, mert történetesen azon vizsgáló bíró a védelem szempontjából sérelmesnek vett bármily lényegtelen alaki szabálytalanságot talált elkövetni.

S a védelem e módszert leggyakortább nem azon meggyőződésből követi, mintha vádaskodó érveit akár a vizsgáló bíró személyének, akár az általa összegyűjtött anyagnak megbízhatlanságából merithetné. Hanem, mint imént említettük, mert ez a leghálásabban kínálkozó alkalom, hogy a vizsgáló bíró eljárása iránti bizalom ekként már alapjában megrendítettén, ezzel egyszersmind a vizsgálatnak egybegyűjtött egész anyaga is felforgatható legyen.

Valóban sajnálkoznunk kell jogéletünknek azon kinövésén, mely védelmi bázisul első sorban a vizsgáló bíró működését választva s véve bonczkés alá, kizárólag abból igyekszik erőt meríteni, hogy ebbeli eljárásával a terhelő adatok halmazát bármily parányi részben megbizhatlanná tennie célba vegye.

Szánnunk kell azon mindinkább burjánzó áramlatot, mely védelmi tehetetlenségében nem a védelemnek azon magasztos irányelvét tüzi célul maga elé, hogy a büntető anyagi igazságszolgáltatás érdekei semmiként csorbát ne szenvedjenek, s hogy a bünös elvegye megérdemelt büntetését, az ártatlan pedig meneküljön, hanem e helyett minden áron és minden körülmények között védelemnek ártatlanságát hánytorgatva, minden arra szolgáló jogos ok nélkül az eljáró vizsgáló közegek erkölcsi tekintélyét igyekszik lerántani.

Ott támadni a vizsgáló bírót, a hol magát és eljárását nem védheti, az ily eljárás magában véve nem valami distinguált vállalkozás.

Mai eljárásunk nagyon is megengedhetővé teszi, hogy a főtárgyaláson elhangzó védelem a vizsgáló bíró eljárását minden képzelhető módon s büntetlenül denunciálhassa.

Az már nem is valami feltűnő dolog, ha a vizsgáló bírót azon megszokott oldalról vádoljuk be, hogy a vizsgáló bíró a vizsgálati jegyzőkönyvet terhelt előtt, mielőtt ez azt aláírta, fel nem olvasta.

A védelemnek szintily mindennapivá vált erőködését képezi annak bizonyítása, miként a vizsgáló bíró nem az igazsághoz hiven vette fel a jegyzőkönyveket. Hogy terhelt önvallomását akár ennek lelki elhatározására gyakorolt erkölcsi kényszer, akár más valami meg nem engedett módon csikarta ki.

Szóval a vizsgáló bírót büntetlenül vádolható büncelemek között a közokirathamisítás s a hivatali hatalommal való visszaélési büntettek csaknem minden faja szerepel-tethető.

Ennek tndatában a köteleességét egész odaadással szolgáló vizsgáló bíró előtt a főtárgyalási jegyzőkönyvet vezető törvényszéki jegyző nem irigylendő személyként jelenik-e meg, kinek jegyzőkönyve hitelessége ellen a védelem alig hátorkodik nyíltan sikra szállani, hacsak a hatóság előtti rágalmazás vagy a hamis vád büncelemeknek vádját nem vonja egyuttal maga ellen.

Igaz, hogy a törvényszéki jegyző főtárgyalási jegyzőkönyvének hitelessége részben az azon ügyben eljáró tanács fedezete alatt is áll.

Ugyde a ki a ezen főtárgyalási jegyzőkönyvekről annak tudatával bir, hogy a legtöbb törvényszéknél ezen jegyzőkönyvek semmiféle hitelesítési eljárásnak nem lesznek alávetve, az a vizsgáló bíró által felvett jegyzőkönyveket, hol megkivántatik, hogy rendszerint egy felesketett jegyzőkönyvvezető is legyen jelen, bizonyára nem fogja a megbízhatóságnak alantasabb mértékével mérlegelni.

Ugyancsak a vizsgáló bírót minden ok nélkül üldöző irányzatnak látszik hódolni legujabb eljárási javaslatunk, midőn eltekintve a 120. és 146. §-ok rendelkezéseitől, a 110. §. és 116. §-okban nyilván a vizsgáló bíró eljárása ellen intézhető *panaszra* jogosít fel.

A «panasz» szónak törvénybe leendő iktatása, a mi a német «Klage», «Beschwerde» szónak felel meg, nem mondható szerencsésen megválasztottnak, ha ennek megítélésénél jogéletünk kárhoztatott irányzatából indulunk ki.

Joggal következtethető, hogy a vizsgáló bíró személye ellen intézhető panaszok egész legióját fogják szolgáltatni az oly természetű panaszoknak, melyek az illető ügyben eljáró vizsgáló bírót alaptalanul és büntetlenül fogják a vádtanács előtt meghurcolhatni, a nélkül, hogy a köteleességszerűleg eljáró vizsgáló bíró bármiféle elégtételszerzés iránt nyerne egyuttal biztosítást.

Ha a *panasz* szót népünk felfogásában meggyökerezett jogi természetében vesszük bonczkés alá, úgy azon szó alatt a vádaskodás fogalmához jutunk.

Panaszkodni annyit tesz, mint valaki ellen vagy valamely tény ellen vádaskodni, vádat emelni, szóval az illetőt feljelenteni. Az ezen jogi világitásban megjelenő vádaskodási jog pedig azzal egyértelmű, hogy a vizsgáló bíró eljárásának minden korrekt ténye ellen bármi okból felmerülhetõ vagy alkalmazni kívánt észrevételeinket eo ipso a formuláris vád mezébe öltöztetni kényszerülünk. Mintegy felhatalmazást nyújtva, miként akár a terhelt és védelme, akár a vádló a vizsgáló bíróval szemben folytonos hadilábon állva s a vádaskodás álláspontjára helyezkedve, keresve-keressék azon panasz- vagy vádpontokat, miket nem ritkán önzõ érdekbõl a vizsgáló bíró személye vagy eljárása ellen a vádtanács elõtt kívánnak felhasználni. Ily vádaskodási rendszernek akaratlan meghonosítását léptetjük életbe, ha a javaslatnak szövegezésében a panasz szó meghagyatik.

Eddigi eljárásunk a panaszkodásnak ezen nemét nem ismervén vagy legalább is követvén, tudtommal nem fordult elõ eset, hogy a vizsgáló bíró eljárása *ily alakban* támadtatt volna meg.

Elkerülendõ tehát az iménti vádaskodási rendszert, kívánatos lenne, ha az új eljárás megjelölt helyein annak kimondása helyett, hogy a vizsgáló bíró ellen panasz tehetõ a vádtanácsnál, ez azon szabatosabb kifejezéssel váltatnék fel, hogy terhelt, ha a vizsgáló bíró eljárása által magát sértve érzi, vagy ellene észrevételei vannak, ez ellenében a vádtanácshoz folyamodhat. Ekként szintén elérhetõ lesz a törvényben kifejezésre jutó azon jogelv, mely a vizsgáló bíró netáni sérelmes eljárása ellen a vádtanácsnál kereshetõ jogorvoslási módhoz nyújt garanciát; a nélkül, hogy a törvény már maga panasznak minõsítene a terhelt és védõjének abbéli eljárását, a midõn lényegében a vádtanácshoz intézett folyamodás a törvény szerinti és a szó közönséges értelmében panasznak nem is lesz tekinthetõ.

Ha azon belsõ okok vizsgálatába bocsátkozunk, melyek a bíróságok mai hierarchikus szervezetében helyet foglaló vizsgáló bírót arra indíthatják, hogy befolyást gyakorolva terhelt lelki elhatározására akár erkölcsi, akár physikai kényszer útján, azt minden áron önvallomásra bírni igyekezzék, úgy hasztalan keressük a vizsgáló bírót vezethetõ ezen okok létezését, mert ily okokat minden arra szánt törekvés mellett se találhatunk.

S ha már a vizsgáló bíró eljárása ellen a védelem által gyakorlatba vett ezen védelmi módszerre plausibilis alapot képezhetõ belsõ okok létezését se találjuk fel, úgy miként képzelhetõ, hogy az esetek mindazon számában, midõn a védelem a vizsgáló bíró eljárását támadja meg, a valóságban maguk azon diskreditált esetek fen is forogjanak.

Részemrõl nem tudok képzelni vizsgáló bírót, ki tudatosan a védelem által habár többnyire elburkolt alakban hangoztatott azon vizsgálati eljárást követni merészelve, melyre a törvénytelen bélyege már a priori rásüthetõ, s mire esetleg a Btk. 473. 475. és 477. §-ok megtorló intézkedései alkalmat találjanak.

Nem tudok képzelni oly vizsgáló bírót sem, kit az arra irányuló tudatosság hiányában ily törvénytelen cselekményekre pusztán a hatásköri tulbuzgóságnak pillanatnyi heve ragadjon el. Kérem, mivel lenne okadatolható, hogy a vizsgáló bíró ily eljárásra ragadtassa magát.

A vizsgáló bíró érdemesnek találhatja-e, hogy állásával együtt egész existenciáját kockára tegye, miként terheltet meg nem engedett eszközökkel birhassa vallomásra.

Számíthat-e azon lelkes mûködéséért, melylyel a büntett szálainak kinyomozásán a törvény megengedett korlátai között fáradozik, valami felsõbb, akár anyagi, akár erkölcsi elismerésre?

Hisz minden egyébtõl eltekintve tudnunk kell, hogy még ma is érvényben áll a 2781/1886. sz. alatti szabályrendelet, mely az életviszonyok megítélését nem praktikus oldaláról mérlegelve, az elõbbi s helyes gyakorlati elveken nyugvó rendelkezést hatályon kívül helyezte s a vizsgáló bírói küldetéseknel egy egész napi utonlét után csak a fél napra való napidijhoz való igényt állapítja meg; mely intézkedés által a polgári osztályban foglalkoztatott bírák mellett a vizsgáló bíró méltán degradált minõségben tûnik fel.

Tapasztalhattuk, hogy nem egy hirhedt és nagyszabású bûnpernek ügybuzgó vizsgáló bírója, az õt egyébként megilletõ jogos elõmeneteli igényétõl is elütve lett.

A sajtó és vele a közvélemény, valahányszor csak egy sensatiós bûnpernek a vizsgálatáról vagy fõttárgyalásáról van szó, nem annak látszatát igyeksenek-e nyújtani, hogy azon ügy vizsgáló bírója ne valami megkedveltetõ színben állítassék elõtérbe?

Sajnálatos jelenség mindez, már csak a büntetõ anyagi igazságszolgáltatás követelményeinek szempontjából is.

Midõn látjuk, hogy a védelemnek egy bizonyos irányzata rendszerint a vizsgáló bírót állítva fel mint bûnbakot, annak minél vehemensebb meghurczolásában keresi a védelem eszközeit. Midõn ugyanezen irányzat a titkosnak nevezett mai vizsgálati rendszerbõl levonni jónak talált érveket minden vizsgáló bíróval szemben általánosítva, a társadalmi jogrend védelmi szolgálatát teljesítõ vizsgálati bírót teszi minden körülmények között aaptalan s egyuttal méltatlan üldözése tárgyává.

Sajnálatos jelenség, hogy az anyagi érdekeknek szolgálatát kisebb-nagyobb mérvben teljesítõ védelem által hirdett eszmék, sajtóban és közvéleményben egyaránt mint megczáfolhatlan igazság tanai kerülnek hirdetés alá. Midõn a bizonyítékok súlyának elégtelensége miatt el nem ítéltetõ vádlottak évek során át mint ártatlanul üldözöttek jelennek meg a lapok hasábjain.

Minek illusztrálására elégségesnek tartom, ha a Gazdag Mihályné ismeretes bûnperére hivatkozom. Ki, ha nem csalódom, a vizsgáló bíró elõtti vallomásában szintén magára vállalta a vádbeli büntetnek elkövetését. S mert a végtárgyaláson vizsgálati vallomását visszavonta, egyéb elégséges mellékbizonyítékok pedig az ítéltõ bíróságnak rendelkezésére nem állottak, s õt felmenteni kellett, mindennek dacára még évek multán is neve a lapokban mint az ártatlanságnak áldozatja lesz meghordozva.

Korunk ezen irányzatáról dr. Baumgarten Izidor nagyon is találóan nyilatkozik, midõn így ír: «Azon áramlatra gondolok itt elsõ sorban, mely a társadalom és az ellene vétõ egyén közötti harcban *feltétlenül* az utóbbinak a pártját fogja; nem a sértett féllal, hanem a tettessel rokonszenvez, és a bûnösben nem mult és jövendõbeli bajok kutforrását, nem családok existenciájának aláásóját, nem a személyi bátorlétet, a testi épséget, az emberi életet folyton fenyegetõ veszélyt látja, hanem a szánakozás, a könyörület, az elnézés dédelgetett tárgyát. Ugyanazon irányt értem, mely megtámadja kodexünket szigorúsága, bíráinkat kérlelhetlenségük miatt, minden felmentõ ítéletben az igazság egy diadalát ünnepli és a büntetõ eljárást is oly módon szeretné szervezni, mely ámbár még sem képes az ártatlanságot az üldözés esélyeitõl teljesen megõvni, sok esetben lehetetlenné teszi a bûnös kézrekerítését. . . . Ezen irány humanusnak szereti magát nevezni, holott . . . a sentimentalismus jellemzi felfogását.»¹

Mihez a magunk részérõl hozzáteszszük, hogy a humanismus mai felpezsdült szellemének nem az képezheti hivatását, hogy a bûntevõk egy bizonyos részét a büntetõ igazságszolgáltatás megérdemelt sujtó karja elõl minden áron elvonnia sikerüljön, hanem hogy azokat érdem szerinti bûn-

¹ L. dr. Baumgarten Izidor: Az elõzetes letartóztatás és vizsgálati fogságról írt értekezését 9. lap.

tetésben részesítve, a társadalomnak ismét mint *megjavult* egyéneket adja vissza.

Téved a védelem, ha azon hitben van, hogy vizsgáló bíránk eljárását, a mi a vizsgálatok jogszerű vezetésének kérdését érinti, minden előforduló esetben támadásának cél-táblájává sikeres védelmi eszközül választhatja. Téved, ha azon feltevésből indul ki, hogy a vizsgáló bíró működése ellen intézendő minél hevesebb *rohammal* célt érhet s a vizsgálat egész anyagát nullifikálhatja.

A vizsgáló bíró eljárásának bírálatára hivatott ítélő tanács s ugyszintén a felsőbb bíróságaink nagyon is tisztában vannak a védelemnek ily mesterkelt irányzatával, s helyes judiciummal vonnak határt a védelemnek elfogadható ténybeli állításai s a védelemnek ugynevezett mókázásai között.

Ma nap a bíróságok belélete nem burkolódzik a titkos-szerűségnek semmiféle homályába.

Ha mai eljárásunk nem teszi is megengedhetővé, hogy a vizsgálati kihallgatásoknál az ügyfél képviselve legyen, a vizsgáló bírói működésre kiválasztott egyénekben kell birni a garantiát, hogy eljárásuk a hozzájuk kötött várakozásnak mindenben megfelelő legyen.

A valóságban nagyon ártatlan s pacatus egyének azok a mi meghurczolt vizsgáló bíránk. Nem áll nekik semmiféle vallomást kicsikaró eszköz rendelkezésükre. Felesketett jegyzőkönyv-vezető és a letartóztatottat kísérő őr jelenlétében eszközlik a kihallgatást; gépiesen írva jegyzőkönyvbe azt, a mit terhelt mond.

Kivánatos, hogy szakítson a védelem az utóbbi időkben nagyon is szembetűnővé vált védelmi irányzattal. Védelmi hivatását mindenkor a bölcs mérséklet szelleme vezérelje. Tereltessék a védelem azon rendes mederbe, melyben védelmi hivatásának szívvvel, lélekkel szolgálni nem kákán is csomót kereső jogászi elmeél céltalan és eredménytelen harczában, hanem a meggyőző igazság diadalának lélekemelő érvelésiben gyönyörködhesünk.

Ez a védelem dicsteljes mérközésének a feladata.

S így a helyett, hogy a vizsgáló bíró személyét állítsuk mint társadalmi bünbakot minduntalalan előtérbe, mi által a semmiféle elismerésre nem számítható vizsgáló bírónál a csodák csodájára még fenmaradt ügybuzgóságnak megbénítását is eszközöljük, szerintem mielőbb gondoskodni kell azon törvényes biztosítékok életbeléptetéséről, miknek jelenlétében a vizsgáló bíró eljárása mentesíthető lesz mindazon vádak eszményítése alól, miket terhelt és védelme ép a mai titkosnak nevezett vizsgálati rendszer alapján ususba vett s immár taktikai rendszerré fejleszteni jónak látott. Ez pedig a legújabb bünvádi eljárásban kontemplált rendszer által lesz csak elérhető. Ha tudni illik meg fog kívántatni, hogy terheltnek vizsgáló bírói kihallgatásánál egyszersmind két érdektelen tanu is jelen legyen.

Habár jól tudom, hogy az előadottakkal a felvetett kérdésnek kényes oldalát is érintettem, mindazáltal kötelességemnek tartottam, hogy a védelemnek egy része által követett mai téves irányzatára rámutassak s egyszersmind azon nézetemnek adjak kifejezést, miként a minden részről zaklatott s kötelességét buzgón szolgáló vizsgáló bírótól ha már erkölcsi elismerésünk adóját is készek vagyunk megtagadni, legalább ne igyekezzünk őt az inquisitio rémuralmi idejébe beválhatott hirnévvel azonosítani.

FARKAS LAJOS

Jogirodalom.¹

A magyar házassági vagyoni jog. Irta dr. Fancsó György pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Második javított és bővített kiadás. Budapest 1890. Kiadja Hornyánszky Viktor akad. könyvkereskedése. (286 lap.)

Szerző az általa elfogadott elmélethez következetesen a közszerzemény jogi természetéről azt tanítja, hogy az *eszményi tulajdonközösséget* alapít meg a szerzett dolgon. A dolog

¹ Az előbbi közl. l. a 17., 18. és 19. számban.

tulajdona közös, de azért a teljes rendelkezési, használati és elidegenítési jog mégis csak kizárólag azt a házastársat illeti meg, a melyik a dolgot szerezte. A másik házastárs tulajdonjoga tehát pusztá várományossággá törpül, mely akkor lesz érvényesíthető, ha a házasság felbomlik. Már magának ennek az eszményi tulajdonközösségnek a jogi konstrukciója mutatja, hogy mily képtelenségekre vezet a középelmélet. Tulajdonjog, a mely a tulajdonjog minden alkat-elemeit nélkülözi! A vagyoneértékelméletnek ezen jogi konstrukcióra nincs szüksége, mert szerinte a közszerzeményi jognak tárgyát nem egyes dolgok, hanem a gazdálkodás vég-eredménye, a vagyoneérték többlete képezi. Ezen elmélet tehát a közszerzeményi jognak telekkönyvi biztosítását a házasság tartama alatt szerzett ingatlanokon meg nem engedi (egyező ezzel a Curia 41. számú teljes-ülési döntvénye), míg szerző, habár a közszerzeményi jognak biztosítását az ingó vagyonnál a forgalom igényeivel megegyeztethetőnek nem találja, ingatlanokon a közszerzeményi jog telekkönyvi biztosítását törvényszerűnek és kívánatosnak tartja. Ha de lege ferenda szólanánk a kérdéshez, talán indokoltnak találnók valami módozatot keresni a közszerzemény biztosítására, de a tényleges jogot tárgyalva még akkor sem látunk elég alapot a közszerzeményi jog telekkönyvi bekebelezésére, ha az eszményi tulajdonközösség fictiv fogalmát elfogadjuk, mert telekkönyvi rendeletünk ily eszményi tulajdonközösség telekkönyvi bejegyzését nem ismeri és az a körülmény magában véve, hogy valamely virtualis jog létezik, még nem ad czímet a telekkönyvi bejegyzéshez.

A dolog tehát nem áll másként *«elvíleg»*, a mint szerző mondja, hanem másként áll szerző nézete szerint. De miután a kérdésben már a Curia teljes-ülése is állást foglalt, még pedig a szerző nézetével ellentétes irányban, akkor talán hálátlan feladat szerző nézetét elvi szempontból fentartani akarni és talán hasznosabb lett volna a szövegben mint tételt felállítani, a mit a Curia a közszerzemény biztosításáról ugyanazon határozatban mondott, miszerint: *«magától értetődik, hogy ezen határozat ki nem terjed azon esetre, midőn a házasság felek egymástól már tényleg elváltak és közöttük a válóper, melyben a közszerzemény megosztása is követelhető, már folyamatban van. Ily esetben mindazon biztosítási intézkedéseknek helye lehet, a melyek törvény szerint valamely peres követelés biztosítására nézve helyt foghatnak.»*

Szerző a Curia ezen fontos kijelentését szó nélkül hagyja, mert az neki kevés. Az meg épen nem érthető meg, hogy szerző, a ki a közszerzeményben veszély igazolása nélkül is jogczímet lát a telekkönyvi bekebelezéshez, a zárlatot a hozomány és a közszerzemény biztosítására semmi körülmények között nem tartja megengedhetőnek (237 l. 20. jegyzet). Ezt azzal indokolja, hogy a házasság tartama alatt a feleségnek nincs joga hozományát és közszerzeményi részét az ennek haszonélvezetére jogosított férjtől elvonni. De hát a közszerzeményi jog telekkönyvi bekebelezése által kevésbé vonatik el a közös dolog feletti rendelkezés, mint a ingatlanra közszerzeményi jog biztosítása céljából feljegyzett zárlat által? A zárlatnak nem is kell okvetetlenül a haszonélvezetre kiterjednie és így a szerző által felhozott érv csak arra jogosítaná fel őt, hogy a zárlatnak a haszonélvezetre való elrendelését ellenezze, de nem annak az állagra való elrendelését is. Sőt az ingókra elrendelt zárlat is képzelhető a haszonélvezet sérelme nélkül.

Szerző tehát saját szempontjából is ok nélkül ellenzi a zárlat elrendelését úgy a hozományra, valamint a közszerzeményre vonatkozólag.

Mi a végrehajtási törvény értelmében foganatosítható zárlatot a hozományt illetőleg kiterjeszhetőnek véljük a haszonélvezetekre is, ha a válóper megindítása igazoltatik. Szerintünk az esetben, ha a zárlat egyéb feltételei megvannak, a per függősége elég ok arra, hogy a veszélyeztetett hozomány biztosítása teljes mértékben megengedtessek. Hiszen